

Bevezetés az egészségügyi jogi ismeretekbe I.

Bevezetés az egészségügyi jogi ismeretekbe I.

2. hét

Jogszabályok érvényessége

- Érvényes a jogszabály, ha
  - jogalkotó hatáskörrel rendelkező szerv bocsátotta ki: (OGY, kormány, miniszterek, önkormányzatok); azonban nem elég, hogy a szervnek jogalkotó hatásköre legyen, szükséges az is, hogy a konkrét ügy szabályozására vonatkozóan rendelkezzen vele
  - beilleszkedik a jogforrások hierarchiájába, ne legyen ellentétes magasabb rendű jogforrással
  - betartották a jogalkotásnál előírt eljárási szabályokat (Jogalkotásról szóló törvény)
  - kihirdették. A kihirdetéssel érvényessé válik, ettől kezdve érvényessége vélelmezett mindaddig, amíg vissza nem vonják visszamenőlegesen vagy az AB a kihirdetés napjával meg nem semmisíti.
- A jogszabály érvényességének a következménye: Elvárható, hogy ne adjanak ki a jogszabálynak ellentmondó alacsonyabb szintű jogszabályt akkor sem, ha még nincs hatályban, a kihirdetéstől számítva már kiadható a végrehajtási vagy a végrehajtást részletező jogszabály.

A jogszabályok hatályossága

- Ez azt jelenti, hogy jogszabály meghatározott időtartamban, meghatározott területen szervekre vagy személyekre nézve jogviszony keletkezését, módosulását, megszűnését teszi lehetővé. A jogszabály a hatályba lépés napjától kezdődően a hatály megszűntéig kötelező érvényű, azonban a hatályba lépés előtti időszakra a jogszabálynak nincs visszaható hatálya.
- Ez azt jelenti, hogy jogszabály nem állapíthat meg kötelezettségeket a kihirdetését megelőző időre és nem nyilváníthat magatartást visszamenőleg jogellenessé.
- Az időbeli hatály elkülönül az érvényességtől. ugyanis a kihirdetés és a hatályba lépés között bizonyos idő eltelik, ezt az időt törvényi szünetnek nevezzük. A hatályba lépés napját úgy kell megállapítani, hogy kellő idő maradjon a megismerésre, a jogalkalmazó szerveknek a felkészülésre.

A jogforrások hierarchiája

- **Alkotmány:** 1949 évi XX. törvény.
- **Törvény:** az országgyűlés által kibocsátott aktus. (kizárólagos törvényhozási tárgyak: társadalmi, gazdasági rendre, állampolgárok alapvető jogaira vonatkozhatnak)
  - 2/3-os törvények,
  - egyszerű szótöbbséggel hozott törvények.
- **Rendelet:** a rendeletalkotásnak több szintje ismert.
  - a kormány elnöke → miniszterelnöki rendelet
  - a kormány tagjai → miniszteri rendelet
  - az önkormányzatok → önkormányzati rendelet
- **Állami irányítás egyéb jogi eszközei:** határozatok, utasítások, jegybanki rendelkezések, statisztikai közlemények, jogi iránymutatások stb.

A jogképesesség

- A Magyar Köztársaságban minden ember jogképes, ami azt jelenti, hogy jogai és kötelezettségei lehetnek, jogviszonyok alanya lehet. A jogképesesség általános, egyenlő és feltétlen. Altalános, mert minden embert megillet, egyenlő, mert kizárja a jogképesesség különböző terjedelmén alapuló különbségeket és feltétlen, mert megszerzése nincs feltételhez kötve
- A jogképesesség az életkorra, nemre, fajra, nemzetiséghez, vagy felekezethez tartozásra tekintet nélkül egyenlő. A jogképeséget kizáró szerződés, vagy jognyilatkozatot semmis.
- A jogképesesség a természetes személyt, mint embert illeti meg, ha élve születik, még pedig fogamzásának időpontjától. A fogamzás időpontjának a születéstől visszafelé számított háromszázadik napot kell tekinteni. Bizonyítani lehet azonban, hogy a fogamzás korábban vagy később történt.
- Az élve születéshez kötött jogképesességnek nem feltétele az életképesesség és az sem, hogy az újszülött meghatározott ideig életben maradjon. Ikek esetén az élve születést mindegyik gyermek vonatkozásában külön-külön kell elbírálni.

A méhmagzat jogképessége

- A méhmagzat jogképessége általános, egyenlő, de élve születésétől függően feltételes, egy függő jogi helyzet keletkezik, amely attól válhat véglegessé, hogy a magzat élve születik. Élve születés esetén a magzati korban keletkezett jogok visszamenőlegesen a fogamzás napjától illetik meg az újszülöttet, ha a magzat halva születik, jogalanyisága meghiúsul.
- Az örökhagyó gyermekének törvényes öröklése nemcsak akkor nyílik meg, ha az örökhagyó halálakor életben van, hanem akkor is örököl, ha annak halálakor, mint méhmagzat megfogant.
- Az Alkotmánybíróság határozata rámutatott arra, hogy a természettudományok fejlődése következtében a megszületés többé nem magától értetődő természetes és minőségi választóvonal a magzati és az „emberi” lét között. Biológiai szempontból az egyedi emberi élet nem a születés és a halál, hanem a fogantatás és a halál közötti egységes folyamatként fogható fel.
- A magzat - társadalmi helyzete megváltozása révén - a maga önálló fizikai valóságában egyre inkább tulajdonságairól, felerősödött a magzat individualitása. A tudományok a közvélemény ember fogalmainak változása, a magzathoz való viszonynak az átalakulása abban az irányba hat, hogy a mindennapi „természetes” ember-fogalom a magzatot is felölelje.

A jogi személy jogképessége

- A jogi személy is jogképes. A jogi személy jogképessége alapján saját nevében jogokat szerezhethet és kötelezettségeket vállalhat. Jogképessége kiterjed mindazokra a jogokra és kötelezettségekre, amelyek jellegüknél fogva nem csupán az emberhez fűződhetnek.
- A jogi személy jogképessége az emberétől alapvetően abban tér el, hogy a jogi személynek csak vagyoni jogai lehetnek, bár bizonyos mértékű személyhez fűződő jogai és törvényes érdekei is fennállnak. Jogi személyt csak a jog által elismert célra lehet létrehozni. A jog által tilosnak minősített célra jogi személy nem alapítható.
- A jogi személy abszolút jogképessége nem azonosítható az emberével. Az ember jogképességének sérelme ugyanis alkotmányos jogot sért. A jogi személyt csak a jog által elismert célra lehet létrehozni, ezért a törvény a jogi személy jellegétől, céljától függően a jogképességet korlátozhatja.

A jogképeség megszűnése

- A jogképeség a születéstől az ember halálig tart. Megszűnésekor az ember jogviszonyok alanya már nem lehet. Halálával az őt megillető jogok és kötelezettségek jogutódjára szállnak át. A halál időpontjának megállapítása orvos szakértői kérdés. Kritériumai: agy működésének megszűnése, a környezetre való minden reagálás elvesztése, az izomzat teljes ellazulása, a spontán légzés hiánya, az artériás vérnyomás lezuhanása.
- Az ember jogképeségét megszünteti a holtnak nyilvánítás is, ami a halállal egyező jogi hatásokat eredményez, ugyanis az eltűnt személyt bírósági határozattal holtnak lehet nyilvánítani, ha eltűnésétől számítva öt év eltelt anélkül, hogy életben létére bármilyen adat ismeretes volna.